

PRATARMĖ

2002 m. vasarą ir 2003 m. sausio mėn. minėjome dvi Klaipėdos miestui ir kraštui reikšmingas datas: Klaipėdos miesto įkūrimo 750-ąsias metines ir Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 80-metį. Šių jubiliejų proga istoriografiją papildė keletas vertingų istorikų tyrinėjimų. Tai 7 autorių straipsnių rinkinys apie Klaipėdos istoriją *Klaipėda. Istorija populiariai* (Klaipėda, 2002), Vlado Žulkaus *Viduramžių Klaipėda. Miestas ir pilis. Archeologija ir istorija* (Vilnius, 2002), iš vokiečių į lietuvių kalbą išversta Johannes Sembritzki *Klaipėdos karališkojo Prūsijos jūrų ir prekybos miesto istorija. T. I.* (Klaipėda, 2002). Klaipėdos miesto istorija traukia ir užsienio mokslininkų dėmesį. Jubiliejniais metais pasirodė lietuvių ir vokiečių autorių parengtas ir Liuneburgo (Vokietija) Šiaurės rytų instituto išleistas *Nordost-Archiv: Zeitschrift für Regionalgeschichte. Neue Folge. Bd. X/2001.: Zu Wandel der Zeiten: Die Stadt Memel im 20. Jahrhundert.* Nordost-Institut (Lüneburg, 2002), prieš keletą mėnesių buvo išleista prancūzų istorikės Isabelle Chandovoinė studija *Prancūzmetis Klaipėdoje ir kas po to (1920–1932)* (Vilnius, 2003), kurioje Klaipėdos krašto istorija nagrinėjama, remiantis Prancūzijos archyvų dokumentais.

Klaipėdos miesto ir krašto istoriografijos tyrimus papildė šis *Acta Historica Universitatis Klaipedensis. T. IX*, skirtas Klaipėdos krašto padėčiai 1920 – 1924 m. aptarti, didžiausią dėmesį kreipiant į 1923 m. sausio įvykius. Kiekvienais metais, minint Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos metines, visuomenėje kyla nemaža ginčų dėl šio įvykio kilmės, svarbos, vietos gyventojų laikysenos. Norėdami, kad išankstinė nuomonė šiuo klausimu neužgožtų 1923 m. pradžios įvykių Klaipėdoje objektyvių vertinimų, pateikiame nedidelį pluoštą Lietuvos, Latvijos, Lenkijos, Vokietijos, Rusijos, Švedijos archyvuose saugomų dokumentų fragmentų, kurie atskleidžia ne tik situaciją Klaipėdos krašte ir Lietuvoje aptariamuoju laikotarpiu, bet ir kaimyninių valstybių poziciją bei vertinimus. Užsienio kalba parašyti dokumentai yra išversti ir pirmą kartą publikuojami lietuvių kalba. Greta lietuviško teksto yra spausdinamos ir kai kurių dokumentų kopijos. Šiuos šaltinius noriai sutiko pristatyti ir "prakalbinti" Lietuvos ir Latvijos istorikai: doc. dr. Vygantas Vareikis (Klaipėdos universitetas), doc. dr. Ēriks Jēkabsons (Latvijos universitetas), doc. dr. Saulius Pivoras (Vytauto Didžiojo universitetas), prof. Zenonas Butkus (Vilniaus universitetas), habil. dr. Alvydas Nikžentaitis (Lietuvos istorijos institutas). Išskirtinio dėmesio turėtų sulaukti iki šiol nepublikuotas prancūzų Alpių šaulių bataliono karininko dienoraštis, kuriame pasakojama apie prancūzmetį Klaipėdoje. Šio dokumento atsiradimo istoriją parašė ir iš prancūzų kalbos išvertė Darius Barasa (Šilutės muziejus).

Leidinio rengėjai tikisi, jog šis tomas sulauks istorikų, studentų ir visų, besidominčių Klaipėdos krašto istorija, dėmesio.

2003 m. gruodis

Sudarytoja dr. Silva Pocyte